

Małgorzata Kowalik

"Pedagogiczna inspiracja w nauczaniu Jana Pawła II", Marian Nowak, Cezary Kalita, Biała Podlaska 2005 : [recenzja]

Religious and Sacred Poetry : An International Quarterly of Religion, Culture and Education 2/1, 249-258

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAŁGORZATA KOWALIK (Lublin, Poland)

E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Rec.:] *Pedagogiczna inspiracja w nauczaniu Jana Pawła II*, red. Marian Nowak, Cezary Kalita, Instytut Pedagogiki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Papieża Jana Pawła II, Biała Podlaska 2005, 486 s.

Wśród licznych opracowań naukowych ta publikacja zajmuje miejsce szczególne, będąc pokłosiem pierwszej konferencji naukowej poświęconej papieżowi Janowi Pawłowi II, zorganizowanej bezpośrednio po jego śmierci. Stanowi asumpt zarówno do swoistej mobilizacji środowiska dydaktycznego i naukowego do kolejnych tego typu inicjatyw, jak i świadczy również o szczególnym znaczeniu papieskiego nauczania, dającego szansę na owocne prowadzenie badań naukowych, refleksji i codziennych decyzji.

Redaktorzy, pisząc *Wstęp*, ukazali genezę dzieła, zaakcentowali wymowny dowód wartości i ogrom aktualności wielkiego pontyfikatu, wypunktowali cel wydania książki odzwierciedlony w tematyce trzech części publikacji.

Obszerna Książka składa się z trzech dużych, zasadniczych części (oznaczone cyferami rzymskimi: I, II, III). Z kolei części te są przeważnie podzielone na podrozdziały (oznaczone literami arabskimi: A., B., C.).

Część I książki pt. *Patronat im. Jana Pawła II w PWSZ w Białej Podlaskiej – jego podstawy i znaczenie dla środowiska, regionu i edukacji* zawiera 17 artykułów.

Część II książki nosi tytuł *Jan Paweł II dla pedagogiki i wychowania* składa się z 20 artykułów.

Część III książki zatytułowana jest *Jan Paweł II wobec problemów pedagogiki społecznej* mieści w sobie 13 tekstów.

Część I pt. *Patronat im. Jana Pawła II w PWSZ w Białej Podlaskiej – jego podstawy i znaczenie dla środowiska, regionu i edukacji* jest trójdzielna i składa się z trzech podrozdziałów (A., B., C.).

W pierwszym podrozdziale (A.) pt. *Jan Paweł II a Region Bialsko-Podlaski i miasto* znajduje się pięć artykułów.

Na początku ks. Marian Nowak omówił *Związki Ojca Świętego Jana Pawła II z Podlasiem i Ziemią Bialską*. Przypomniał biografię papieża Jana Pawła oraz kronikę oficjalnych jego relacji z Ziemią Podlaską.

Ks. Infułat Antoni Laszuk w artykule pt. *Wspomnienie z autopsji o papieżu Janie Pawle II* opisał swoje osobiste kontakty z Ojcem Świętym, podkreślając jego modlitewne skupienie zauważone zwłaszcza podczas mszy św. Zachęcił do wcielenia we wszystkich płaszczyznach życia ewangelicznych wskazań papieża.

Wiesław Romanowicz w rozważaniach pt. *Ekumenizm w świadomości studentów PWSZ w Białej Podlaskiej w kontekście Encykliki Jana Pawła II „Ut unum sint”* przedstawił stosunek badanych do ruchu ekumenicznego (84 procent zainteresowanych tematyką), następnie postawę ekumeniczną jako cel wychowania religijnego i skonstatował, że Jan Paweł II otwiera młodego człowieka na drugą osobę, uczy szacunku wobec inności.

Cztery współautorki – Magdalena Szyc, Justyna Ołtuszyk, Magdalena Daniluk, Iwona Łukaszuk-Tazin – studentki PWSZ w Białej Podlaskiej w artykule pt. *Jan Paweł II jako Patron Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej w opinii studentów* udowodniły rzeczowo, że Jan Paweł II jest dla większości młodzieży wzorem do naśladowania, wyraża szacunek, pogłębia ich wiarę, niesie wartości uniwersalne, a jego nauczanie pomaga w trudach codziennego życia, jednoczy ludzi różnych wyznań na świecie. Zobrazowały, że 86,5 procent studentów tej uczelni popiera sprzeciw Jana Pawła II wobec aborcji. Autorki akcentowały, że papież z Polski był święty za życia.

Andrzej Kasprzyk w wystąpieniu pt. *Wędrówki Karola Wojtyły po Polsce* przedstawił ich mapę. Zaznaczył urzeczenie Karola Wojtyły górami i przybliżył historię jego górskich wycieczek. Dostrzegł, że podążanie szlakiem ojczystych wędrówek papieża uczy, że polska ziemia jest związana z niebem.

W drugim podrozdziale (B.) pt. *Jan Paweł II a młodzież* pomieszczono osiem tekstów.

Ks. Bp Henryk Tomasik w artykule pt. *Jan Paweł II a Światowe Dni Młodzieży* przypomniał, że celem tego przedsięwzięcia religijnego było wspólne wyznanie wiary w Jezusa Chrystusa, umocnienie u młodzieży poczucia przynależności do Kościoła. Omówił historię Światowych Dni Młodzieży i przedstawił obraz dojrzałego, młodego chrześcijanina w nauczaniu Jana Pawła II, zwracając uwagę na następujące aspekty: 1. prawidłowy obraz Pana Boga, 2. pełnię prawdy o Bogu z objawienia, które przyniósł Jezus Chrystus, 3. afirmację Jezusa Chrystusa („tak” dla Boga), 4. postawę modlitwy i kontemplacji, 5. poprawny obraz człowieka, 6. „projekt życia” oparty o Ewangelię, 7. wybór zakorzeniony w wartościach, 8. poprawnie ukształtowane sumienie, 9. dążenie do doskonałości (perfekcjonizm), 10. udział w budowaniu nowej cywilizacji, 11. przebywanie pod opieką Najświętszej Maryi Panny.

Cezary Kalita w artykule pt. *Jan Paweł II – dydaktyczny aspekt autoironii* postulował przyjęcie myśli, wzorów, norm, poglądów Jana Pawła II za własne w procesie dydaktycznym, zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Czerpiąc wzorce ze spuścizny Jana Pawła II, człowieka świętego, pedagodzy mają czynić

dobro i miłować innych, dążyć do zmian na lepsze, być pokornymi, chronić się przed grzechem pychy przy pomocy autoironii.

Dorota Kornas-Biela w rozważaniach pt. *Młodość i starość: wspólne oblicze. Na podstawie Listu Ojca Świętego Jana Pawła II do osób w podeszłym wieku* udowodniła, że ten dokument osobisty posłużył papieżowi do podzielenia się własną refleksją z ludźmi starszymi, do zaproszenia ich do wspólnego zastanowienia się nad tym, czego doświadczają oraz do umocnienia w drodze ku wieczności.

Ks. Piotr Mazur w artykule *Program wychowawczy nowej ewangelizacji w ujęciu Jana Pawła II* omówił pojęcie nowej ewangelizacji, która posiada trzy formy: działalność misyjną, pracę duszpasterską, ewangelizację społeczeństw zdechrystianizowanych, akcentując przy tym, że nadrzędnym jej zadaniem jest formacja sumienia zgodnie z Ewangelią i przykazaniami Bożymi. Przedstawił współczesne wyzwania wobec sekularyzacji, potrzebę poznania prawdy o sobie, odkrywania nadprzyrodzonej godności i powołania do życia z Bogiem, dawania świadectwa życia, powołania do świętości oraz wykorzystanie w tym dziele współczesnej techniki, a wszystko po to, by nastąpił integralny rozwój człowieka i osiągnięcie przez niego świadomej wiary.

Ks. Leonard N. Sadowski w refleksji pt. *Zatroskanie Jana Pawła II o życie wewnętrzne kapłanów nauczających i wychowujących młode pokolenie* przypomniał, że Jan Paweł II pragnął, by kapłani stawali się bardziej świętymi, pogłębiali wiarę u siebie i młodzieży, pracowali nad sobą, mieli nadzieję w powodzenie wychowawcze w katechezie, miłowali wspólnotę szkolną, byli przekonani, że wiara ostatecznie zwycięży świat, stosowali się do Dekalogu i Ewangelii, wymagali od siebie osobistego wysiłku formacyjnego, unikali zdenerwowania, przesady, gwałtowności, frustracji, konfliktów, wewnętrzną moc i optymizm pedagogiczny czerpali z Prawdy Jezusa, byli gorliwi, nie rezygnowali z pokory sługi Bożego, podtrzymywali gorliwość u uczniów, codziennie się modlili, wiedli nienaganne życie, korzystali z Sakramentów Świętych, żyli Ewangelią, naśladowali gorliwość Apostołów, pragnęli adoracji Jezusa w Najświętszym Sakramencie, z szacunkiem odnosili się do wszelkich praktyk religijnych dzieci i młodzieży, permanentnie wdzięczni za przynależność do Kościoła, odznaczeni duchową radością i pamiętali, że kapłańska aktywność wypływa z bezinteresownej miłości do młodego pokolenia o podłożu nadprzyrodzonym.

Michał Dobrynin w artykule pt. *Polityka ateistyczna w ZSRR a osobliwości wychowania religijnego dzieci i młodzieży katolickiej w Białorusi* przedstawił losy Kościoła Katolickiego na Białorusi oraz odrodzenie świadomości narodowej i religii katolickiej, które zaczęło się intensywnie z rozpowszechnianiem słowa Bożego przez Ojca Świętego Jana Pawła II.

Marta Borys i Edyta Borys-Frończuk w wystąpieniu pt. *Jan Paweł II – świadek i apostoł prawdy* zaakcentowały niezmiennie wartości: Boga i Prawdę przekazywane światu przez Ojca Świętego. Zagadnienie to rozwinęły w trzech punktach:

1.) prawda o człowieku, 2.) prawda o Kościele i świecie, 3.) prawda jako zasadnicza wartość w procesie wychowania i skonstatowały, że Ojczyzna jest „ziemią żywną”, kiedy ma ludzi świętych.

Ewa Kozłowska i Beata Wołosiuk w rozważaniach pt. *Jan Paweł II – osoba znacząca dla studentów pedagogiki PWSZ w Białej Podlaskiej* podały wyniki swoich badań ankietowych w tejże uczelni, stwierdzając, że przebadano 67,4 procent ogółu studentów PWSZ, z czego dla 97,9 procent respondentów Papież jest osobą znaczącą. Skonstatowały, że 83 procent osób badanych stosuje „czasami” nauki głoszone przez Jana Pawła II, a 12,7 procent respondentów kieruje się owym nauczaniem papieskim „często”.

W trzecim podrozdziale (C.) pt. *Jan Paweł II w dziele odkrywania zadań i tożsamości szkoły* znajdują się cztery artykuły.

W pierwszym z nich Dorota Marchel pt. *Programy wychowawcze w szkołach noszących imię Papieża Jana Pawła II* przyjęła założenie, że fundamentem programu wychowania dla ‘szkół papieskich’ stała się społeczna nauka Kościoła. Autorka odpowiedziała na pytanie, jak pracować nad młodym pokoleniem, aby człowiek był taki, jak nauczał Jan Paweł II?

Ks. Adam Maj w artykule pt. *Inspiracje pedagogiczne Jana Pawła II w kreowaniu koncepcji szkoły katolickiej* omówił tożsamość szkoły katolickiej, jej wymiar chrześcijański, integralną formację, rolę uczniów, nauczycieli i rodziców związanych z Chrystusem dającym Ducha Świętego.

Barbara Kulczycka w tekście pt. *Prawa dziecka w nauczaniu Jana Pawła II i ich ochrona* skonstatowała, że z godności dziecka jako osoby wyprowadza się prawa dziecka. Godność ta pochodzi od Boga – Dawcy życia, które człowiek powinien nieustannie szanować.

Ks. Marian Nowak, omawiając *Misję szkoły wyższej (zawodowej) w świetle nauczania Ojca Świętego Jana Pawła II*, uwzględnił aspekt szkoły w funkcji poszukiwania prawdy oraz przekazu wartości i tradycji, społeczną służebność wspólnoty akademickiej oraz współtwórczą funkcję edukacji w szkole wyższej. Wykazał nowatorskie ujęcia Papieża oraz charakterystyczne cechy uczelni wyższej: dialog pomiędzy rozumem i wiarą, troskę o etyczny wymiar nauki, katolicką perspektywę teologiczną, zaangażowanie w służbę Ludowi Bożemu.

W części II. książki pt. *Jan Paweł II dla pedagogiki i wychowania* zawierające razem 20 tekstów znajduje się parę podrozdziałów (A., B.): A. *Filozoficzno-antropologiczne podstawy pedagogiki* i B. *Dziedziny i struktura procesu wychowania w nauczaniu Jana Pawła II*.

W pierwszym podrozdziale (oznaczonym jako A.) ujętym jako *Filozoficzno-antropologiczne podstawy pedagogiki* zaprezentowało się dziewięcioro autorów.

Zygmunt Markocki w artykule pt. *Personalizm filozoficzny w koncepcji wychowania Jana Pawła II* przypomniał, że wychowawcom-nauczycielom są potrzebne następujące elementy: autorefleksja, dialog z innymi nauczycielami,

kontakt z uniwersytetem i samodzielne studiowanie. Autor ten postulował zmiany odnośnie do doboru i merytorycznej oceny nauczycieli – to nie powinni być urzędnicy (funkcjonariusze) oświatowi, lecz profesorowie i odpowiednio zorganizowane zespoły nauczycieli. Zaapelował o taki rodzaj edukacji, aby w europejskich strukturach wspólnotowych nie zatracić swej tożsamości narodowej i chrześcijańskiej, ale aby ubogacić ją i świat własną tradycją.

Stanisław Chrobak w rozważaniach pt. *Miejsce odpowiedzialności w personalistycznej filozofii wychowania Karola Wojtyły – Jana Pawła II* wyjaśnił pojęcie odpowiedzialności. Nadto omówił podmiot odpowiedzialności – jej istotę i treść oraz odpowiedzialność pedagogiczną. Podkreślił przy tym konieczność przekazania studentom nie tylko wiedzy, ale i znajomości samego człowieka – jego godności własnej, historii życia, odpowiedzialności moralnej i cywilnej, powołania duchowego oraz związków z ludzkością.

Helena Konowaluk i Grażyna Gołub w artykule pt. *Mysząc Człowiek. Karola Wojtyły antropologia personalistyczna*, po pierwsze, uwzględniły personalizm jako punkt wyjścia, w tym – wolność osoby, jej powołanie do miłości, duchowy, aksjologiczny wymiar kontaktu z innymi osobami oraz transcendencję ujawniającą się w działaniu związanym z doświadczeniem moralnym. Po wtóre, zajęły się personalistyczną koncepcją człowieka. Stwierdziły, że Karol Wojtyła uznał naukę św. Tomasza za punkt wyjścia dla personalizmu.

Justyna Truskolaska w tekście pt. *Kategorie osoby i czynu w personalizmie etycznym Karola Wojtyły i ich konsekwencja pedagogiczna* ukazała znaczenie Wojtylińskiej etyki personalistycznej we współczesnej pedagogice, zwłaszcza istotną funkcję „osoby i czynu”.

Edward Borodijuk w studium pt. *Odpowiedzialność etyczna pedagoga w nauczaniu Jana Pawła II* postulowała potrzebę istnienia pedagogów i nauczycieli rzetelnie wymagających od siebie oraz od innych, zachwycająco prezentujących wiedzę i prawidłowo wykorzystujących własne umiejętności interpersonalne.

Katarzyna Gabryś w artykule pt. *Odpowiedzialność jako kluczowa wartość w wychowaniu. Rozważania na kanwie koncepcji personalistycznej Karola Wojtyły* omówiła korzenie odpowiedzialności, urzeczywistnianie się wartości, relacje wychowawczą i drogi rozwijania odpowiedzialności.

Marek Sokołowski w tekście pt. *Między wiarą i kulturą. Media w nauczaniu Jana Pawła II* przedstawił zagadnienie Kościoła Katolickiego w epoce globalnej komunikacji, wiarę i religię w świecie mediów, misję Kościoła w erze komputerów oraz ważność i aktualność przesłania Jana Pawła II.

Witold Starnawski w artykule pt. *Prawda osobowa – fundament pedagogiki Jana Pawła II* udowodnił tezę, że siła oddziaływania Jana Pawła II opiera się na dwóch następujących zasadach: 1) całościowości jego myśli, która daje spójny obraz środowiska, zakorzeniony w filozofii i sięgający teologii oraz 2) perfekcyjory-

zmie egzystencjalnym, skoro doskonałościowe (perfekcjonistyczne) ujęcie pedagogii dotyczy istoty każdego człowieka.

Mariusz Ryszkowski w rozważaniach pt. *Tomistyczno-fenomenologiczne źródła antropologii Jana Pawła II* omówił realizm tomistyczny oraz fenomenologię w antropologii Karola Wojtyły i skonstatował, że wyczerpujące studia z zakresu filozofii człowieka i etyki przyczyniły się u Jana Pawła II do głębokiego rozumienia drugiego człowieka, służby oraz miłości dla niego.

W drugim podrozdziale (B. noszącym tytuł *Dziedziny i struktura procesu wychowania w nauczaniu Jana Pawła II*) w ramach części drugiej (*Jan Paweł II dla pedagogiki i wychowania*) zaprezentowano jednaście kolejnych tekstów.

Alina Rynio w artykule *Metodyczno-strukturalne elementy procesu integralnego wychowania osoby w nauczaniu Jana Pawła II* stwierdziła, że wypowiedzi Papieża były atrakcyjne i dla wszystkich czytelne. Postawiła dwie tezy. Po pierwsze, papieski sposób rozumienia procesu integralnego wychowania osoby oraz jego metodyczno-strukturalne elementy świadczą o przejrzystości pedagogicznej w papieskiej koncepcji. Po wtóre, istnieją różnorodne sposoby budzenia z uspienia moralnego na drodze wychowania. Do elementów współtworzących proces integralnego wychowania osoby zaliczyła: aktywność podmiotowo-osobową, autorytet, spotkanie, dialogi, cierpienie, odniesienie do dobra, prawdy i piękna.

Ks. Eugeniusz Mitek w tekście pt. *Jan Paweł II o formacji intelektualnej kapłanów katechizujących w szkole* napisał o potrzebie permanentnej formacji intelektualnej kapłanów i jej kierunkach, wskazując na nowe ukazanie posługi i życia kapłanów w nauczaniu papieża.

Anna Lendzion w studium pt. *Kształtowanie charakteru w poglądach antropologiczno-etycznych Karola Wojtyły i w nauczaniu Jana Pawła II* omówiła proces kształtowania samowiedzy, samoposiadania i samoopanowania, integrowanie dynamizmów człowieka, przewyższanie w sobie człowieka „niższego”, poznawanie prawdy, czynienie dobra, bycia człowiekiem sumienia.

Edyta Wolter w artykule pt. *Pedagogiczne aspekty postaw interpersonalnych w ujęciu Jana Pawła II* postulowała (za Janem Pawłem II) podmiotowe traktowanie ludzi i zwierząt, cywilizację miłości oraz eschatologiczne spełnienie.

Anna Sudewicz i Karol Sudewicz w tekście pt. *Kultura i wychowanie w ujęciu Jana Pawła II* przypomnieli Wojtyliańską koncepcję wychowania przez kulturę (czyli w istocie – starogrecką *paideię*) stanowiącą bogactwo duchowe każdego człowieka i ukazali obowiązki wychowawców w świetle nauki Papieża.

Ks. Roman Jusiak w artykule pt. *Elementy społeczno-kulturowe w pedagogii ewangelicznej Jana Pawła II* ogólnie scharakteryzował myśl Jana Pawła II dotyczącą wychowania, jego pogląd na wychowanie religijne, następnie omówił społeczne oraz kulturowe elementy procesu wychowania religijnego, które umożliwiają zwrócenie się człowieka ku Chrystusowi.

Ojciec Wojciech Podlecki z Instytutu Pedagogiki PWSZ w Białej Podlaskiej w studium pt. *Etyczno-moralne aspekty w służbie życiu ludzkiemu w nauczaniu Jana Pawła II* wskazał na świętość życia ludzkiego jako wartość szczególnie ważną, bo prawo człowieka do życia stoi u podstaw wszystkich innych, niezbywalnych, pozostałych praw ludzkich.

Andrzej Kasprzyk w opracowaniu na temat *Kapliczki i krzyże przydrożne* zaprezentował swoiste kompendium wiedzy o tych obiektach, które odznaczają się różnorodnością form i bogactwem architektonicznym.

Małgorzata Piasecka, Katarzyna Piasecka w artykule pt. *Szczególne powołanie artysty w świetle dokumentów papieskich* zarysowały problematykę procesu twórczego i wybrane uwagi Jana Pawła II nt. artystów, konstatując, że każdy ochrzczony przede wszystkim powołany jest do tworzenia osobistej świętości.

Ewa Kozłowska w opracowaniu pt. *Wychowanie do samowychowania w ujęciu personalistycznym* przypomniała papieskie słowa skierowane do wychowawców dotyczące kwestii afirmacji młodego człowieka z umiłowaniem go dla niego samego i bycia bliskim przewodnikiem świadomie kształtującym rozwój religijny młodzieży.

Dariusz Adamczyk w artykule pt. *Postawa służby na wzór Chrystusa istotą samowychowania nauczyciela* omówił służbę nauczyciela jako powołanie oraz dojrzałość, życie nauczyciela wg nauki Chrystusa i niezłomne Jego naśladowanie.

Ostatnia, trzecia część książki nosi tytuł: *Jan Paweł II wobec problemów pedagogiki społecznej* i zawiera trzynaście rozważań i nie ma tu już jakiegokolwiek podziału na podrozdziały.

Ojciec Jerzy Marian Cygan OFM Cap w artykule pt. *Duszpasterstwo trampingowe w propozycji ks. Karola Wojtyły i Jerzego Ciesielskiego* omówił narodziny duszpasterstwa turystycznego i Wojtyliańską, pionierską działalność duszpasterską.

Henryk Cudak w tekście pt. *Wychowanie dzieci we wspólnocie rodzinnej w nauczaniu Jana Pawła II* odtworzył ponadczasową papieską koncepcję oddziaływania wychowawczego rodziny.

Beata Ecler-Nocoń w artykule pt. *Wychowanie prorodzinne a miłość w ujęciu Karola Wojtyły* omówiła istotne aspekty Wojtyliańskiej koncepcji miłości, jakimi są etyka (moralność) oraz osoba (osobowość) wychowawcy odpowiedzialnego za przygotowanie młodych ludzi do życia w małżeństwie i rodzinie.

Barbara Kiereś w opracowaniu pt. *Familiaris consortio jako inspiracja dla wychowania do życia w rodzinie* postawiła tezę o konieczności obrony wzoru tradycyjnej rodziny i tradycyjnego modelu małżeństwa w celu obrony kultury chrześcijańskiej i cywilizacji łacińskiej.

Danuta Opozda w tekście pt. *Zasady komplementarności w realizacji wychowawczej funkcji rodziców w świetle przesłania Jana Pawła II* omówiła charakteryzujące się wielością zadań i różnorodnością wymagań funkcje rodzicielskie, by pomóc człowiekowi odczytać i zrozumieć ideę kobiecości i męskości.

Katarzyna Piasecka w artykule pt. *Wychowanie do odpowiedzialnego rodzicielstwa w dokumencie Jana Pawła II* przedstawiła i podsumowała wyniki ankiety, potwierdzając potrzebę wychowania do odpowiedzialnego macierzyństwa i ojcostwa współpracującego z Bogiem w dziele stworzenia i cieszącego się z otrzymanego daru życia.

Sławomir Cudak w opracowaniu pt. *Miłość małżeńska w nauczaniu Jana Pawła II* przypomniał papieskie nauczanie o miłości w małżeństwie, która pozwala stworzyć szczęśliwą rodzinę.

Dorota Tomczyszyn w artykule pt. *Pro chosee czy pro women? Papież Jan Paweł II w obronie życia dziecka* podjęła pozytywną, papieską koncepcję obrony życia, i kwestię ubolewania Ojca Świętego nad negatywnymi zjawiskami aborcji oraz cywilizacji śmierci. Przypomniała jego apel o poszanowanie kobiety w Polsce.

Ewa Domagała-Zyśk w tekście pt. *Pedagog wobec osoby niepełnosprawnej i chorej w świetle nauczania Jana Pawła II* wykazała wiele głębokich i aktualnych treści papieskiego przesłania do osób pracujących z chorymi i niepełnosprawnymi oraz papieskie wezwanie do budowania cywilizacji życia i jego zachętę do czerpania inspiracji z Ewangelii.

Bożena Sidor w artykule pt. *Osoba niepełnosprawna jako podmiot działań rehabilitacyjnych w świetle nauczania Jana Pawła II* zaakcentowała przekonanie Ojca Świętego o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego oraz to, że osoba cierpiąca przez swoje ograniczenia bardziej uwypatnia tajemnice osoby ludzkiej z całą godnością i wielkością.

Aleksandra Borowicz w opracowaniu pt. *Nauczanie Jana Pawła II wobec osób niesłyszących* omówiła duszpasterską troskę papieża o niesłyszących oraz kwestię poszanowania każdego życia.

Ewa Pawłowicz, Sebastian Sobczuk i Joanna Waszczuk w tekście pt. *Potrzeba wychowania proekologicznego w nauczaniu Jana Pawła II* zaprezentowali papieską myśl na temat poszanowania środowiska naturalnego, umiłowania przyrody oraz kwestię wychowania proekologicznego.

Ks. Wiesław Haczek w artykule pt. *Troska Jana Pawła II o kapłanów pracujących w szkole i parafii* przedstawił troskę Ojca Świętego o rozwój Kościoła Chrystusowego, biskupów i kapłanów, wysoko ceniąc sobie ich duchową formację.

Przedstawiona tu w skrócie książka jest różnorodną tematycznie i pokazaną pod względem objętościową publikacją. Ów obszerny tom refleksji przyniósł wyrazistą prezentację świętości Jana Pawła II i przedstawił zagadnienie Jego owocnego życia i ciągłej inspiracji papieskim nauczaniem. Doniosłość tej publikacji wynika też z rzetelnych analiz i zreferowania poglądów, które wskazują ponadczasową drogę pedagogii.

Bibliography / Bibliografia:

Pedagogiczna inspiracja w nauczaniu Jana Pawła II, ed. Marian Nowak, Cezary Kalita, Instytut Pedagogiki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Papieża Jana Pawła II, Biała Podlaska 2005, 486 p.

Key words: education, pedagogy, Christian pedagogics, religious education, John Paul II

Information about the Author in English / Informacja o autorce po angielsku:

Malgorzata Kowalik, a holder of a Ph. D. degree in literary studies, graduated from the Department of Polish Studies at Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. She obtained her doctoral degree from the Pedagogical University of Bydgoszcz in 1998, on the basis of her thesis entitled "O nowelistyce Henryka Sienkiewicza" [On Henryk Sienkiewicz's short fiction]. She is the author of a few books, e.g. *Rodzinne strony Henryka Sienkiewicza* [Henryk Sienkiewicz's homeland], (Świdnik 1993) and *Wychowanie do apostołstwa świeckich in the poems of Stanisław Jachowicz* [Education for laymen's apostolic teaching in the poetry of Stanisław Jachowicz], (Stalowa Wola 2003), among others. She cooperates with the Catholic University of Lublin, is a member of the Christian Pedagogical Group which operates under the auspices of The Polish Academy of Sciences. She has been writing for the Catholic weekly "Niedziela" since about 1993; in 2012 she was awarded - by the editors of the weekly - with the medal "Mater Verdi". E-mail address: kowalik06[at]o2.pl

[English translation by Teresa Bela]

Informacja o autorce po polsku / Information about the Author in Polish:

Malgorzata Kowalik, dr n. hum., literaturoznawczyni, ukończyła filologię polską w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, obroniła pracę doktorską pt. *O nowelistyce Henryka Sienkiewicza* w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy (1998). Autorka książek, wydała m.in. *Rodzinne strony Henryka Sienkiewicza* (Świdnik 1993) i *Wychowanie do apostołstwa świeckich w wierszach Stanisława Jachowicza* (Stalowa Wola 2003), współpracownica Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, członkini Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej działającego pod patronatem Polskiej Akademii Nauk, współpracownica tygodnika katolickiego „Niedziela” (od ok. 1993), odznaczona medalem „Mater Verdi”, przyznany jej przez „Niedzielę” (2012). E-mail: kowalik06[at]o2.pl

Informace o autorce v češtině / Information about the Author in Czech:

Malgorzata Kowalik, doktorka humanitních věd, vystudovala polonistiku na Univerzitě Marie Curie-Skłodowské v Lublinu. Doktorskou práci *O nowelistyce Henryka Sienkiewicza* („O novelistice Henryka Sienkiewicze“) obhájila na Vyšší pedagogické škole v Bydhošti v r. 1998. Knižně vydala mj. *Rodzinne strony Henryka Sienkiewicza* („Rodné strany Henryka Sienkiewicze“; Świdnik 1993) a *Wychowanie do apostołstwa świeckich w wierszach Stanisława Jachowicza* („Výchování k světskému apoštolství v básních Stanisława Jachowicze“; Stalowa Wola 2003). Spolupracuje s Katolickou univerzitou v Lublinu, je členkou Skupiny křesťanské pedagogiky působící pod patronátem Polské akademie věd, od r. 1993 spolupracuje s katolickým týdeníkem Niedziela („Neděle“). Byla oceněna medailí Mater Verdi, který jí udělil týdeník Niedziela. E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Český překlad: Libor Martinek]

Informácie o autorke v slovenčine / Information about the Author in Slovak:

Malgorzata Kowalik, doktorka humanitných vied, vyštudovala polonistiku na Univerzite Márie Curie-Sklodowskej v Lubline. Doktorskú prácu *O novelistyce Henryka Sienkiewicza* („O novelistike Henryka Sienkiewicza“) obhájila na Vyššej pedagogickej škole v Bydhošti v r. 1998. Knižne vydala okrem iného *Rodzinne strony Henryka Sienkiewicza* („Rodné strany Henryka Sienkiewicza“; Świdnik 1993) a *Wychowanie do apostołstwa świeckich w wierszach Stanisława Jachowicza* („Výchova k svetskému apoštolátu v básňach Stanisława Jachowicza“; Stalowa Wola 2003). Spolupracuje s Katolíckou univerzitou v Lubline, je členkou Skupiny kresťanskej pedagogiky pôsojacej pod patronátom Poľskej akadémie vied, od r. 1993 spolupracuje s katolíckym týždenníkom *Niedziela* („Nedel’á“). Bola ocenená medailou Mater Verdi, ktorú jej udelil týždenník *Niedziela*. E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Slovenský preklad: Ivica Hajdučeková]

Информация об авторе по-русски / Справка об авторе на русском языке / Information about the Author in Russian:

Малгожата Ковалик, доктор гуманитарных наук, литературовед. Закончила курс польской филологии в Университете Марии Кюри-Скловской в Люблине и защитила докторскую диссертацию «О новеллистике Генрика Сенкевича» в Высшей Педагогической Школе в Быдгоще (1998). Автор книг: «Родные места Генрика Сенкевича» (Свидник, 1993) и «Воспитание мирян до апостольства в стихах Станислава Яховича» (Стальова Воля, 2003). Сотрудница еженедельника «Niedziela» (с 1993 г.). Награждена медалью «Mater Verdi», присужденной «Недзелей» (2012). E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Русский перевод: Надежда Георгиевна Колошук]

Інформація про автора / Довідка про автора українською мовою / Information about the Author in Ukrainian:

Малгожата Ковалик, доктор гуманітарних наук, літературознавець. Закінчила курс польської філології в Університеті Марії Кюрі-Скловської в Любліні і захистила докторську дисертацію «Про новелістику Генріка Сенкевича» у Вищій Педагогічній Школі в Бидгощі (1998). Авторка книг: «Родинні місця Генріка Сенкевича» (Сьвидник, 1993) та «Виховання мирян до апостольства у віршах Станіслава Яховича» (Стальова Воля, 2003). Співробітниця тижневика «Niedziela» (із 1993 р.). Нагороджена медаллю «Mater Verdi», котра присуджена їй тижневиком у 2012 р. E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Український переклад Надія Георгіївна Колошук]

Звесткі пра аўтараў па-беларуску / Information about the Author in Belarusian:

Малгожата Кавалік, к. гум. н., літаратуразнаўца, скончыла польскую філалагію Люблінскага ўніверсітэта Марыі Кюры-Складоўскай, абараніла кандыдацкую дысертацыю па тэме *Аб навелістыцы Генрыка Сянкевіча ў Вышэйшай педагагічнай школе ў Быдгашчы* (1998). Аўтар кніг, выдала, у прыватнасці, *Родныя старонкі Генрыка Сянкевіча* (Свіднік 1993) і *Выхаванне да апостальства свецкіх у вершах Станіслава Яховіча* (Сталёва Воля 2003), супрацоўніца Люблінскага каталіцкага ўніверсітэта, член таварыства хрысціянскай педагогікі, якое дзейнічае пад патранатам Польскай акадэміі навук, супрацоўніца каталіцкага штотыднёвіка *Нядзеля* (прыбл. з 1993), па ініцыятыве якога ўзнагароджана медалём "Mater Verdi" (2012). E-mail: kowalik06[at]o2.pl

[Тлумачэнне на беларускую мову: Eugeniusz Pańkow, Wiktoria Wasilewicz]